

1. ΕΛΛΗΝΕΣ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΗΡΩΕΣ

Μυθικός Θεός Απόλλων

Ο «Χρυσοκόμης» Απόλλων είναι ένας πολύπλευρος Θεός, διαφωτιστής και θεραπευτής συνάμα, κύριος της Μαντικής, της δημιουργικής έμπνευσης («Μουσαγέτης») και της Μουσικής. Στην Ελλάδα, η λατρεία του μοιράστηκε ανάμεσα σε δύο βασικές πλευρές, τη «θεραπευτικο-μαντική» / δωρική των Δελφών, και την «ηλιακή» / ιωνική της Δήλου, αρκετά διαφορετικές ανάμεσά τους, αλλά και συγχρόνως αλληλοσυμπληρούμενες. Ο Θεός Απόλλων είναι ο πρώτος Έλληνας Θεός που γνώρισε στους ανθρώπους την Εξιλέωση, δηλαδή τον εξαγνισμό και την κάθαρση. Σχετίζεται κυρίως με την Νεότητα και το Κάλλος, με την Ιατρική και τη Θεραπευτική, με την Μουσική και την κάθε είδους εικαστική δημιουργία. (Από το Διαδίκτυο)

Ο ναός του Απόλλωνα του 6^{ου} αι. π.Χ.
THE TEMPLE OF APOLLO OF 6TH CE. BC.

Μυθικός ήρωας Ηρακλής

Η Πυρά Ηρακλέους (ή απλά Πυρά) είναι ορεινό χωριό του νομού Φωκίδας χτισμένο σε μέσο υψόμετρο 1.160 μέτρων στις νότιες πλαγιές της Οίτης και αποτελεί έναν από τους πιο ορεινούς οικισμούς της Ελλάδας με λιγοστούς μόνιμους κατοίκους τον χειμώνα. Σύμφωνα με τη Μυθολογία, στη θέση Μάρμαρα, που απέχει 4,5 km από το χωριό, στην είσοδο του οροπεδίου της Καταβόθρας, ο Ηρακλής, ο μεγαλύτερος ήρωας δράσης στην ελληνική μυθολογία, ο πιο ισχυρός και πιο δημοφιλής ήρωας που έζησε ποτέ, αποφάσισε να τελειώσει την ζωή του μη υποφέροντας το μαρτύριο στο οποίο τον υπέβαλλε η σκληρή Δηιάνειρα φορώντας του τον ποτισμένο με το αίμα του Κένταυρου Νέσσου, χιτώνα. Παρακαλούσε κάποιον να ανάψει φωτιά για να καεί και να λυτρωθεί, κάτι που τελικά έκανε ο Φιλοκτήτης. Ο Δίας δεν άντεχε να βλέπει τον γιο του να βασανίζεται κι έστειλε έναν κεραυνό. Από εκείνο το σημείο άρχισε να αναβλύζει νερό. (Από το Διαδίκτυο)

Δευκαλίωνας

Ο Κατακλυσμός του Δευκαλίωνα είναι η αρχαία ελληνική εκδοχή του κατακλυσμού που αναφέρεται σε παραδόσεις πολλών αρχαίων πολιτισμών. Όταν στη Θεσσαλία βασίλευε ο Δευκαλίωνας, ο Δίας αποφάσισε να καταστρέψει το γένος των ανθρώπων. Ο Δευκαλίωνας πληροφορήθηκε από τον πατέρα του, Προμηθέα, για την επερχόμενη καταστροφή και έτσι κατασκεύασε ένα πλοίο, όπου έβαλε εφόδια για να μπορέσουν να επιβιώσουν και επιβιβάστηκε μαζί με τη γυναίκα του, Πύρρα. Κάποτε, όταν οι βροχές που έστειλε ο Δίας σταμάτησαν, το πλοίο του Δευκαλίωνα προσάραξε σύμφωνα με μια εκδοχή του μύθου στην κορφή του Παρνασσού.

Ο Δευκαλίων και η Πύρρα αποβιβάστηκαν και έκαναν θυσία στον Φύξιο Δία. Για να αναγεννηθεί το ανθρώπινο γένος, ξεκίνησαν να πετούν πέτρες πίσω από την πλάτη τους. Οι πέτρες που πετούσε ο Δευκαλίωνας μεταμορφώνονταν σε άνδρες, ενώ εκείνες που έριχνε η Πύρρα γίνονταν γυναίκες. Η πρώτη πετριά του Δευκαλίωνα δημιούργησε τον Έλληνα, γενάρχη των Ελλήνων. Οι άνθρωποι που «γεννήθηκαν» από τις πέτρες ονομάστηκαν «λαός» – δηλαδή, οι άνθρωποι που γεννήθηκαν από τις πέτρες, αφού στα αρχαία ελληνικά «λας» ήταν η «πέτρα». (Από το Διαδίκτυο)

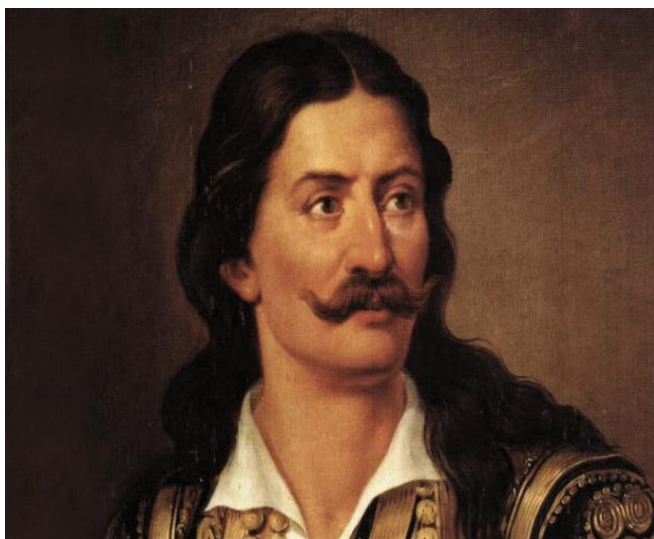

Αγώνας της Εθνεγερσίας 1821

Αθανάσιος Διάκος

Από τους πρωτεργάτες του εθνικού ξεσηκωμού στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα και ήρωας της μάχης της Αλαμάνας. Ο Αθανάσιος Διάκος γεννήθηκε το 1788 στην Άνω Μουσουνίτσα της Φωκίδας (σημερινός Αθανάσιος Διάκος) και κατ' άλλους στη γειτονική Αρτοτίνη, απ' όπου καταγόταν η μητέρα του. Το πραγματικό του όνομα ήταν Αθανάσιος Γραμματικός. Ο πατέρας του, Νικόλαος Γραμματικός, γνωστός στην περιοχή με το παρατσούκλι «ψυχογιός», μη μπορώντας να αντέξει τα βάρη της πολυμελούς οικογένειάς του, τον έστειλε μοναχό στο κοντινό μοναστήρι του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου, σε ηλικία 12 ετών. Μετά χειροτονήθηκε διάκονος, αλλά γρήγορα εγκατέλειψε την καλογερική, όταν σκότωσε ένα Τούρκο αγά κι εντάχθηκε ως πρωτοπαλίκαραο στο σώμα του οπλαρχηγού Γούλα Σκαλτσά, συνεχίζοντας την οικογενειακή παράδοση. Πρωτοστατεί στις μάχες της Επανάστασης στην Ανατολική Στερεά.

Η Οθωμανική διοίκηση θορυβημένη από τον ξεσηκωμό των ραγιάδων διατάσσει τον Ομέρ Βρυώνη και τον Κιοσέ Μεχμέτ να καταστείλουν την Επανάσταση. Με 8.000 άνδρες Το πρωί της 23ης Απριλίου οι Τούρκοι επιτίθενται ταυτόχρονα σε όλο το εύρος του ελληνικού μετώπου. Ο Διάκος υπερασπίζεται με τους λιγοστούς άνδρες του το ξύλινο γεφύρι της Αλαμάνας. Μάχεται ηρωικά, τραυματίζεται και τελικά συλλαμβάνεται αιχμάλωτος. Οι Οθωμανοί του προτείνουν να προσκυνήσει και να συνεργαστεί μαζί τους. Ο Διάκος υπερήφανα αρνείται: «Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θελ' να πεθάνω» φέρεται να τους απάντησε. Η ποινή που του επιβλήθηκε ήταν θάνατος διά ανασκολοπισμού και εκτελέστηκε την ίδια μέρα.(Από το Διαδίκτυο)

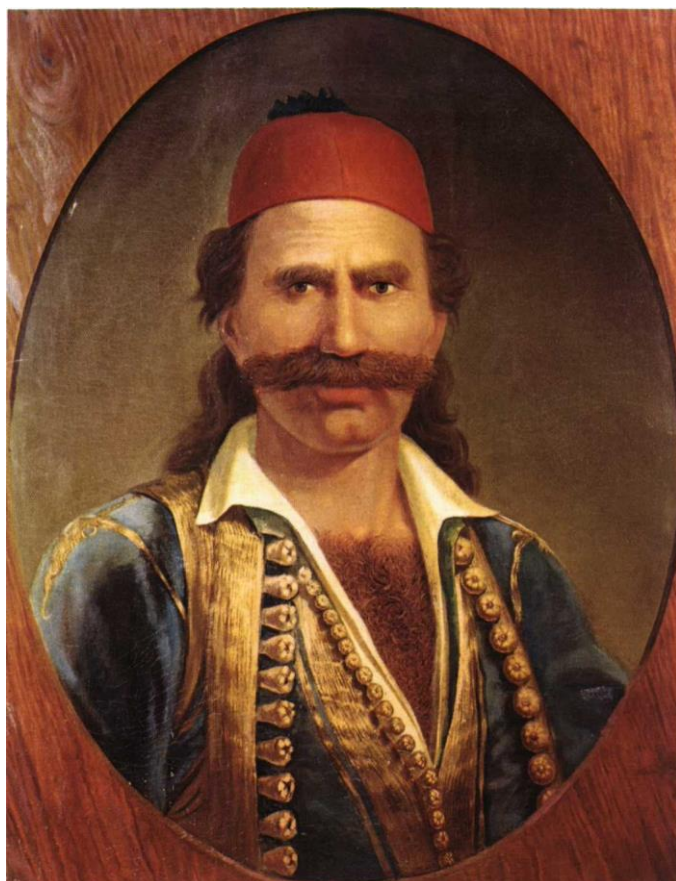

Οδυσσέας Ανδρούτσος

Μετά την ήττα των Ελλήνων στην Αλαμάνα άνοιξε διάπλατα ο δρόμος για τους Τούρκους πασάδες προς την Ανατολική Στερεά και την Πελοπόννησο. Η Επανάσταση κινδύνευε σοβαρά ένα μήνα μετά την εκδήλωσή της. Ο Οδυσσέας

Ανδρούτσος, παλιός αρματολός της Ανατολικής Στεράς, συγκάλεσε πολεμικό συμβούλιο στο Χάνι της Γραβιάς, με τη συμμετοχή των οπλαρχηγών Δυοβουνιώτη και Πανουργιά, όπου αποφάσισαν ο μεν Δυοβουνιώτης με τον Πανουργιά να πιάσουν τις γύρω περιοχές, ο δε Ανδρούτσος να χτυπήσει τον εχθρό από το χάνι σε μια οπωσδήποτε παράτολμη ενέργεια. Μαζί του βρέθηκαν 117 άνδρες, που μετέτρεψαν το πλινθόκτιστο κτίριο σε οχυρό με πρόχειρα έργα.

Η Μάχη στο Χάνι της Γραβιάς στοίχισε στον Ομέρ Βρυώνη πάνω από 300 νεκρούς και 200 τραυματίες Κυρίως, όμως, προκάλεσε κλονισμό στο ηθικό του στρατού του και τον δικό του δισταγμό για το αν έπρεπε να συνεχίσει την εκστρατεία του. Για λίγο καιρό, τουλάχιστον, ένας σοβαρός κίνδυνος για την Πελοπόννησο εξέλιπε. Ο Οδυσσέας Ανδρούτσος αναγνωρίστηκε απ' όλους ως αναμφισβήτητος ηγέτης της Ανατολικής Στερεάς. (Από το Διαδίκτυο)

Ιωάννης Μακρυγιάννης

Ο Στρατηγός Μακρυγιάννης αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση ήρωα του Αγώνα της Εθνεγερσίας. Γεννήθηκε στα 1797 στο Αβορίτι της Δωρίδας. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες, όπου διακρίθηκε για τις πολεμικές του αρετές, αλλά η μέγιστη προσφορά του εντοπίζεται στα περίφημα "Απομνημονεύματά" του, ένα αθάνατο μνημείο ύφους, ήθους, λόγου και περιεχομένου. Μέσα από αυτά στόχος του ήταν να διδάξει και να φρονηματίσει τους μεταγενέστερους. Το έργο στην αρχή πέρασε σχεδόν

απαρατήρητο. Εκτός από τον Παλαμά κανείς σχεδόν δεν αντιλήφθηκε τη σημασία του.

Τι οδηγεί το Γιώργο Σεφέρη να πιστεύει πως ένα έργο σαν του Μακρυγιάννη είναι η συνείδηση ενός ολόκληρου λαού ,πως αποτελεί μια πολύτιμη διαθήκη και να θεωρεί τον Μακρυγιάννη μαζί με τον Παπαδιαμάντη ως τους μεγαλύτερους πεζογράφους της Ελληνικής Λογοτεχνίας; Τα "Απομνημονεύματα" είναι μια ιστορία των συναισθημάτων του λαού του...πως αυτός ο αγράμματος και ταπεινός για την άμαθειά του μέσα από αυτό το απελέκητο γράψιμο αναδεικνύει μια σπάνια καλλιέργεια και ευαισθησία...πως πέρα από την καταγραφή σημαντικών ιστορικών γεγονότων ,την κριτική που ασκεί, τον αντίλογο στο ψεύδος και την υποκρισία, τη δίψα για δικαιοσύνη, μας προσφέρει ένα μεγάλο μάθημα εθνικής αυτογνωσίας .Κι όλα τούτα χαράζοντας στο χαρτί τη γλώσσα που μιλάει με τη ρουμελιώτικη προφορά, αποτυπώνοντας την ίδια του τη φωνή με σοφία, εκφραστική αμεσότητα και απλότητα και με τη μαστοριά του προικισμένου λαϊκού αφηγητή.

(Από το ekebi.gr)

Ἦρθαν και με ρέθιζαν και μέταζαν να
μπῶ σε ξένες φατρίες και εις
κόμματα. Τους εἶπα: Ὅποιον κόμμα
εἶναι τῆς Πατρίδας μου και τῆς
θρησκείας μου, με ἐκείνο εἶμαι, και με
το Σύνταγμα, διηλαδὴ το Εὐαγγέλιο
τοῦ Θεοῦ.

Στρατηγός Ιωάννης Μακρυγιάννης

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΣΚΕΨΗ

Πανουργιάς Πανουργιάς

Αρματολός που έδρασε στην Ανατολική Στερεά και ο κατακτητής του Κάστρου των Σαλώνων (Άμφισσας), του πρώτου που έπεσε στα χέρια των επαναστατημένων Ελλήνων. Γενναίος, ακούραστος και αγνός πατριώτης, ο Δημήτριος Ξηρός που θα έμενε γνωστός ως Πανουργιάς από το κωμικοτραγικό λάθος του νονού του δεν ήταν απλώς άλλος ένας ξακουστός οπλαρχηγός που διακρίθηκε το 1821 και ηγήθηκε του αγώνα στις πρώτες και δύσκολες αυτές φάσεις της εγκαθίδρυσης της Ελληνικής Επανάστασης. Ήταν ταυτοχρόνως ο πάντα ενωτικός ρόλος που διαδραμάτιζε στην έξαρση των παθών, προσπαθώντας να συμφιλιώσει τις αντιμαχόμενες πλευρές και να καταλαγιάσει τα μίση. Κι αυτό γιατί για τον Πανουργιά δεν υπήρχε άλλος αγώνας από το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα των Ελλήνων, ένας σκοπός που ήταν έτοιμος να δώσει και τη ζωή του ακόμα. Ο παθιασμένος αυτός αγωνιστής αποσύρθηκε μάλιστα από τις μάχες μόνο λόγω προχωρημένου γήρατος, φροντίζοντας βεβαίως να αφήσει τον γιο του στο τιμόνι του σώματός του. Μετά το αίσιο τέλος της επανάστασης, ο άδολος Πανουργιάς αποσύρθηκε στην Άμφισσα χωρίς να διεκδικήσει από το νεοσύστατο κράτος τίποτα, παρά τα τόσα που είχε δώσει για την πατρίδα.

Η κήρυξη της επανάστασης στα Σάλωνα και το πάρσιμο του κάστρου τους με πρωτεργάτη τον Πανουργιά διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στη μετέπειτα εξέλιξη του αγώνα. Αυτή η στρατηγικής σημασίας νίκη του έδωσε την ευκαιρία στους Πελοποννήσιους να συνεχίσουν τον αγώνα τους και την πολιορκία της Τριπολιτσάς. Ήταν όμως και το άλλο: τα Σάλωνα έμειναν ελεύθερα καθ' όλη τη διάρκεια του πρώτου χρόνου της επανάστασης, λειτουργώντας ως ορόσημο του αγώνα αλλά και ως χαρμόσυνο μήνυμα ελπίδας για όλο τον υπόδουλο ελληνισμό.

(Από το Διαδίκτυο)

Επίσκοπος Σαλώνων Ησαΐας

Επίσκοπος Σαλώνων, ηγετική μορφή της Επανάστασης του 1821 στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα και ο πρώτος ιεράρχης που «έπεσε» κατά τη διάρκεια του Αγώνα.

Ο Ησαΐας γεννήθηκε το 1778 στη Δεσφίνα Παρνασσίδας και ακολούθησε το δρόμο της ιεροσύνης. Το 1818 χειροτονήθηκε επίσκοπος Σαλώνων (Άμφισσας) από το Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', με τον οποίο διατηρούσε αλληλογραφία σε συνθηματική γλώσσα. Διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην έναρξη του Αγώνα στη Στερεά Ελλάδα, ορίστηκε μέλος της επαναστατικής διοικητικής επιτροπής της Στερεάς Ελλάδας που συγκροτήθηκε στη Λιβαδειά και εντάχθηκε στο σώμα του Πανουργιά ως απλός στρατιώτης. Στη μάχη της Χαλκωμάτας (23 Απριλίου 1821), κι ενώ η επανάσταση πάλευε να εδραιωθεί, ο Ησαΐας έπεσε νεκρός, όπως και ο αδελφός του παπα-Γιάννης.

Γιάννης Γκούρας

Ο Γιάννης Γκούρας γεννήθηκε στην Γκουρίτσα Παρνασσίδας το 1791 από φτωχή οικογένεια. Ακολούθησε τον συγγενή του Πανουργιά, αρχηγό σώματος κλεφτών και επί μια δεκαετία γυμνάστηκε ψυχή τε σώματι στην κλέφτικη ζωή. Το 1818 γνώρισε τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, ο οποίος τον πήρε μαζί του ως ακόλουθο. Με το ξέσπασμα της Επανάστασης δραστηριοποιήθηκε στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα, τότε στο πλευρό του Πανουργιά, από τον οποίο θεωρείται ότι μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και τότε του Ανδρούτσου. Υπήρξε από τους πιο δραστήριους οργανωτές του Αγώνα στην περιοχή της Φωκίδας, όπου στρατολόγησε περί τους 700 άνδρες. Σε συνεργασία με τους Γαλαξιδιώτες και με τον Πανουργιά επιτέθηκε στις 27 Μαρτίου 18121 στα Σάλωνα (σημερινή Άμφισσα) και κατέλαβε το φρούριό της. Στη συνέχεια κινήθηκε προς το Χάνι της Γραβιάς, όπου πολέμησε υπό τον Οδυσσέα Ανδρούτσο στην περίφημη ομώνυμη μάχη (8 Μαΐου 1821). Μετά από δύο αποτυχημένες προσπάθειες να καταλάβει το Πατρατζίκι (σημερινή Υπάτη) και τη Λιβαδιά συμμετείχε στη νικηφόρα Μάχη των Βασιλικών (26 Αυγούστου 1821), όπου διακρίθηκε για τον ηρωισμό του και για τις στρατηγικές του ικανότητες, κερδίζοντας τον θαυμασμό των συμπολεμιστών του.

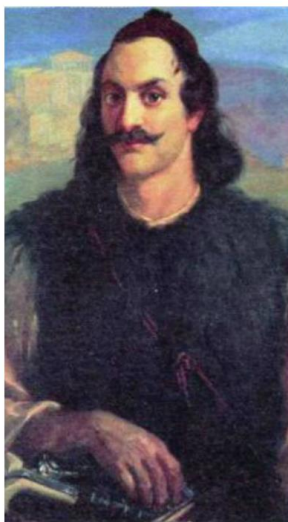
Στις 15 Νοεμβρίου 1821 έλαβε μέρος στη Συνέλευση της Ανατολικής Χέρσου (Στερεάς) Ελλάδος και στάθηκε στο πλευρό του Οδυσσέα Ανδρούτσου στη σύγκρουσή του με τον Άρειο Πάγο, τη διοικητική αρχή της περιοχής. Μετά την αμνηστευσή του, ο Ανδρούτσος διόρισε τον Γκούρα φρούραρχο της Ακρόπολης στην Αθήνα. Με το ξέσπασμα του δεύτερου Εμφυλίου Πολέμου τον Ιούλιο του 1824, ο Γιάννης Γκούρας προσπάθησε να ξεφύγει από την επιρροή του Ανδρούτσου και να αναπτύξει τις ηγετικές του φιλοδοξίες. Μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου, ο

Γκούρας επανέλαβε τη δράση του κατά των Τούρκων, ιδιαίτερα κατά την κρίσιμη φάση της δεύτερης πολιορκίας του Μεσολογγίου και τον Μάιο του 1826 διορίστηκε γενικός αρχηγός των στρατιωτικών δυνάμεων της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας. Κλείστηκε στην Ακρόπολη κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της από τον Κιουταχή και τη νύχτα της 30ης Σεπτεμβρίου 1826 σκοτώθηκε από τουρκικό βόλι. Την επομένη θάφτηκε μπροστά στον Παρθενώνα.

(Από το Διαδίκτυο)

Γκούρας

Γκούρας 1

Εθνική Αντίσταση 1941-1944

«Η Εθνική Αντίσταση, το θέλουμε-δεν το θέλουμε στάθηκε από τις λαμπρότερες και πλέον σημαντικές, τις πλέον παλλαϊκές, μαχητικές και αγωνιστικές περιόδους στη μακρά ιστορική διαδρομή της Αμφισσας και γενικότερα της Φωκίδας...» γράφει ο αείμνηστος Αμφισσιώτης δημοσιογράφος και συγγραφέας του δίτομου έργου "Η Εθνική Αντίσταση στη Φωκίδα" Γιώργος Γάτος και στο πλαίσιο της αναδείχτηκαν πρωταγωνιστικές μορφές από την περιοχή αυτή.

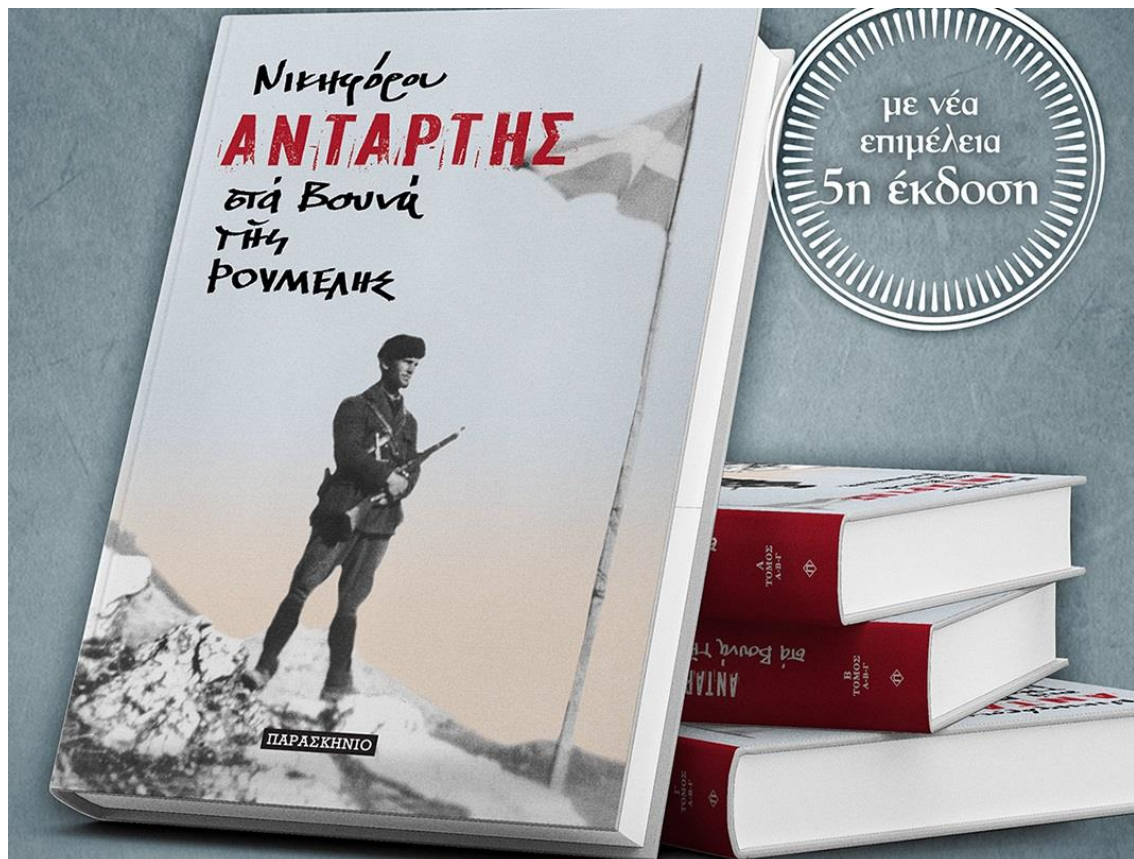

Καπετάν Νικηφόρος (Δημήτρης Δημητρίου)

Ο πρώτος μόνιμος αξιωματικός του ελληνικού στρατού που βγήκε αντάρτης στην Εθνική Αντίσταση. Γεννημένος το 1921 στο χωριό Αγόριανη Παρνασσίδας, εγγράφη το 1938 στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων και η κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου, στις 28 Οκτωβρίου 1940, τον βρίσκει με τον βαθμό του ανθυπίλαρχου. Συμμετείχε, μάλιστα, στη μάχη του Γοργοπόταμου (25 Νοεμβρίου 1942), στη μάχη της Ρεκάς και σε πλήθος άλλων ένοπλων συγκρούσεων με τα κατοχικά στρατεύματα.

Το 1956 αποτέλεσε μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών. Μεταξύ άλλων συνέγραψε το τρίτομο έργο "Αντάρτης στα βουνά της Ρούμελης" που συνιστά μια γλαφυρή βιοματική αφήγηση με κύριο αντικείμενο τη δράση του καπετάνιου κατά την περίοδο της Κατοχής και της Εθνικής Αντίστασης (1940-1944) και που αποτελεί σημαντική πηγή εξιστόρησης για τα δρώμενα του αντιστασιακού αγώνα.

Γιάννης Αλεξάνδρου (Καπετάν Διαμαντής)

Ο Γιάννης Αλεξάνδρου γεννήθηκε το 1914 στην Κάτω Αγόριανη (Λιλαία) του νομού Φωκίδας, από αγροτική οικογένεια. Ο παππούς του Λουκάς Αλεξάνδρου, υπήρξε συμπολεμιστής του Οδυσσέα Ανδρούτσου στο Χάνι της Γραβιάς. Θα γίνει μέλος του ΚΚΕ όντας φοιτητής της Νομικής στη Θεσσαλονίκη και θα συμμετέχει ενεργά και αγωνιστικά στο φοιτητικό και λαϊκό κίνημα. Πολέμησε στο αλβανικό μέτωπο και στην Κατοχή (1941) ήταν από τους πρωτεργάτες της οργάνωσης της Αντίστασης στο χωριό του και στην ευρύτερη περιοχή, μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ. Τον Ιούλη του 1942 θα βγει στον Παρνασσό, αποτελούμενη από ένοπλους αντάρτες, η περίφημη «8η Ομάδα», της οποίας ηγείται ο καπετάν Διαμαντής. Έλαβε μέρος στη μάχη της Ρεκάς, στην ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου και σε πολλές άλλες μάχες.

Ο Διαμαντής υπήρξε λαογένητος ηγέτης με τεράστιο κύρος σε δικούς κι εχθρούς. Ήταν ο διοικητής που αγαπούσαν οι μαχητές και οι μαχήτριες του ΔΣΕ και ο λαός και που θαύμαζαν —αν και τον έτρεμαν και τον μισούσαν—, οι πολιτικοί και στρατιωτικοί του αντίπαλοι. Οι στρατιωτικές μέθοδοι που εφάρμοσε ο καπετάνιος της Ρούμελης έγιναν αντικείμενο μελέτης στα επιτελεία του κυβερνητικού στρατού και μάθημα στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων. Ο θάνατός του, το 1949 κατά τις μάχες του εμφυλίου πολέμου, συντάραξε τη Ρούμελη που τον έκλαψε απ' άκρη σ' άκρη και σκόρπισε θλίψη στους μαχητές και τις μαχήτριες του ΔΣΕ και στο λαό, που έχασαν έναν από τους πιο αγαπητούς ηγέτες τους.

Δήμος Καραλίβανος (ή Φτεροδήμος)

Μια τις πιο ηρωικές και λιγότερο αναγνωρισμένες μορφές τις Εθνικής Αντίστασης είναι και ο Δήμος Καραλίβανος ή Φτεροδήμος. Η καταγωγή του ήταν από τη Σεγδίτσα (σημερινό Προσήλιο), χωριό στα ριζά της Γκιώνας. Είχε γεννηθεί το 1912. Ανυποχώρητος, συνηθισμένος στη ζωή στο βουνό, ασυμβίβαστος και παθιασμένος με αυτό που ονομάζουμε «ελεύθερη βούληση», ήρθε σύντομα σε ρήξη με το «Κράτος του Νόμου και της Τάξεως» και, καταδιωκόμενος, βγήκε στην παρανομία. Μαζί με άλλους ανυπότακτους συντοπίτες του πήρε τον δρόμο του βουνού και έγινε «κλαρίτης», έχοντας μάλλον κατά νου τους κλέφτες και τους αρματολούς του 1821. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1930, είχε κάνει τη δική του ληστοσυμμορία, επιδεικνύοντας τις αρχηγικές και διοικητικές ικανότητές του.

Γρήγορα απέκτησε τη φήμη του σκληρού και αδίστακτου ληστή και η περιώνυμη ληστοσυμμορία των «Καραλιβαναίων» έγινε ο φόβος και ο τρόμος της Φωκίδας. Η εμφάνισή τους και μόνο προκαλούσε τρόμο στους κατοίκους των χωριών, με την αγριωπή τους όψη και το ντύσιμό τους, με φουστανέλες και φυσεκλίκια. Ως φυγόδικο τον συνέλαβαν το 1939. Στις φυλακές της Αίγινας είχε την πρώτη του περιστασιακή γνωριμία με τον Αρη Βελουχιώτη και άκουσε για πρώτη φορά για το κομμουνιστικό κίνημα. Πολύ γρήγορα απέδειξε ο Καραλίβανος τις πολεμικές του ικανότητες στον

ΕΛΑΣ, τήμησε τον όρκο του και ο Αρης τον ονόμασε καπετάνιο. Πήρε το παρωνύμιο «Φτεροδήμος», για την πολύ ανάλαφρη και γρήγορη περπατησιά του, και μαζί με την ομάδα του έδωσε μάχη (9/9/1942) στο φαράγγι της Ρεκκάς (Γκιώνα), στο Γοργοπόταμο κι αλλού.

Με το τέλος της Κατοχής τον Οκτώβριο του '44 και μετά τα Δεκεμβριανά, ο Καραλίδης έμεινε με τους αντάρτες του στο βουνό. Δεν τήρησε τη Συμφωνία της Βάρκιζας και δεν παρέδωσε τον οπλισμό του. Με την ομάδα του συγκρούστηκε πολλές φορές με τη Χωροφυλακή. Το τέλος ήρθε μάλλον άδοξα, στις 23 Αυγούστου 1946, όταν σε θανάσιμη ενέδρα αποσπάσματος της Χωροφυλακής στην περιοχή του χωριού Κουκουβίτσα, πολέμησε λιονταρίσια και έπεσε ηρωικά όταν τελείωσε και η τελευταία σφαίρα στο τουφέκι του. Ο Φτεροδήμος έφυγε χωρίς ποτέ να προδώσει τα ιδανικά του, ακολουθώντας το παράδειγμα όλων εκείνων των πατριωτών που αντιστάθηκαν σε κάθε επίδοξο εισβολέα, δίνοντας ακόμη και τη ζωή τους.

Γιώργος Χουλιάρας (Περικλής)

Ο Γιώργος Χουλιάρας (Περικλής) γεννήθηκε στα Καστέλλια της Παρνασσίδας το 1914. Σε νεαρή ηλικία εντάχθηκε στο κομμουνιστικό κίνημα μέσα από τις γραμμές της Ομοσπονδίας Κομμουνιστικών Νεολαίων (ΟΚΝΕ) και εργάστηκε στην Ηλεκτρική Εταιρεία στη Λαμία. Τον Μάιο του 1942 ανατίθεται στον Θανάση Κλάρα (Άρης Βελουχιώτης) και στον Γιώργο Χουλιάρα να δημιουργήσουν δύο αντάρτικες ομάδες, ο πρώτος στις περιοχές της Ευρυτανίας, της Φθιώτιδας και του Δομοκού, και ο δεύτερος στις περιοχές της Παρνασσίδας και της Λοκρίδας, οι οποίες συγχωνεύονται και δίνουν τις μάχες της Ρεκάς, του Γοργοποτάμου κι άλλες. Τον χειμώνα του 1942-1943, όταν συγκροτείται το Γενικό Αρχηγείο Ρούμελης ΕΛΑΣ, είναι μέλος της διοίκησης του μαζί με τον Άρη και τον Θάνο. Πήρε μέρος στον εμφύλιο πόλεμο και μετά το τέλος του (1949) έζησε ως το 1977 ως πολιτικός

πρόσφυγας στην Πολωνία. Πέθανε το 2001 σε ηλικία 87 ετών.

Φώτης Τσίγκας

Δικηγόρος από την Άμφισσα, πολεμιστής του αλβανικού, επικεφαλής του ΕΑΜ στη Φωκίδα την περίοδο της Κατοχής, μαχητής του ΕΛΑΣ κατά την Εθνική Αντίσταση και κυβερνητικός εκπρόσωπος της ΠΕΕΑ στην Παρνασσίδα. Επέδειξε κορυφαία δράση στο πολιτικό σκέλος της Εθνικής Αντίστασης, φυλακίστηκε από τους κατακτητές και υπήρξε μαζί με τον Άγγελο Σεφεριάδη, αδερφό του ποιητή Γιώργου Σεφέρη, σύνδεσμος των πολιτικών οργανώσεων με τις αντιστασιακές ομάδες του Βελουχιώτη στην Παρνασσίδα.

Στις 29 Μαΐου του 1946, κατά τη μεταβαρκιζιανή περίοδο της Λευκής Τρομοκρατίας, δολοφονήθηκε από παρακρατικούς στην Αράχωβα. Ο Γ. Κουτρούκης γράφει σχετικά στο βιβλίο του "Εν ψυχρώ":

"Η παιδεία του Φώτη Τσίγκα, η φιλοσοφία του, η φλογερή ψυχή του τον έκαναν έναν ανεπανάληπτο ρήτορα. Αδίσταχτα ισχυρίζομαι ότι, αν ζούσε, οι γνωστότεροι ρήτορες του ελληνικού κοινοβουλίου θα υστερούσαν πολύ από το Φώτη. Πάνω στον καμβά της διαλεκτικής, η πλούσια μόρφωσή του απέδιδε έργο που ενέπνεε, μάγευε, φλόγιζε. Όταν έβγαινε στο μπαλκόνι, η πλατεία κάτω παραληρούσε. Χωρίς λαϊκισμό. Χωρίς δημαγωγία. Αυτό ήταν το χάρισμά του. Μιλούσε πρώτα στο λογικό και παρεπόμενα στο συναίσθημα. Γι αυτό συγκλόνιζε, αλλά και έπειθε...Ο Φώτης ήταν διάνοια. Το πολιτικό του κριτήριο, η σύνεσή του, η πολιτεία του, τον έκαναν αδιαμφισβήτητο

αρχηγό της περιφέρειας. Κανένας από μας τους ντόπιους δεν είχαμε ούτε την παραμικρή αιχμή αμφισβήτησής του."

Δημήτριος Ψαρρός

Ο Δημήτριος Ψαρρός, Υποστράτηγος του Ελληνικού Στρατού (μεταθανάτιος προαγωγή από του βαθμό του Συνταγματάρχη) , γεννήθηκε το 1893 στο Χρυσό Παρνασσίδας. Τελείωσε το γυμνάσιο στην Άμφισσα και γράφτηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου. Στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1912-13 κατατάχτηκε εθελοντικά στο στρατό. Έλαβε επίσης μέρος στο Μακεδονικό μέτωπο στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και διακρίθηκε για τον ηρωισμό του. Από τη Σχολή Ευελπίδων βγήκε ως ανθυπολοχαγός πυροβολικού το 1916 και ως Βενιζελικός πήρε μέρος στο Στρατό Εθνικής Άμυνας Θεσσαλονίκης, το 1917 έγινε υπολοχαγός και το 1919 ως λοχαγός πήρε μέρος στην εκστρατεία της Ουκρανίας όπου τραυματίστηκε. Μετά την ανάρρωσή του το 1920 πήγε στο Παρίσι για ανώτερες σπουδές, από όπου επέστρεψε το 1921 και πήρε μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις του μικρασιατικού μετώπου. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή υπηρέτησε ως επιμελητής στη Στρατιά Έβρου και στη συνέχεια ως καθηγητής στην Ανωτέρα Σχολή Πολέμου, ως οργανωτής του Υπουργείου Αεροπορίας και ως Επιτελάρχης Μεραρχίας.

Το 1924 προήχθη στο βαθμό του Ταγματάρχη και το 1931 έγινε Αντισυνταγματάρχης. Πήρε μέρος στο κίνημα του 1935 και αποτάχθηκε μετά την

αποτυχία του. Ασχολήθηκε στη συνέχεια με ιδιωτικές επιχειρήσεις στη Βόρειο Ελλάδα. Με την έναρξη του πολέμου του 1940 υποβάλλει αιτήσεις να επανέλθει στο Στράτευμα, οι οποίες απορρίπτονται. Υπήρξε πρωτοπόρος στον Αγώνα της Εθνικής Αντιστάσεως κατά την διάρκεια της κατοχής (1941-1944). Τον Ιούλιο του 1941 ίδρυσε την απελευθερωτική οργάνωση ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, η οποία ανέπτυξε ένοπλες ανταρτικές ομάδες στην περιοχή ΝΙΠΡΙΤΑΣ- ΛΑΧΑΝΑΣ- ΚΑΛΟΚΑΣΤΡΟΝ της Κεντρικής Μακεδονίας. Δυστυχώς προδόθηκε στις Αρχές Κατοχής και κατεδιώχθη από αυτές. Κατόπιν κατέφυγε μεταμφιεσμένος στην Αθήνα, όπου τον Απρίλιο του 1942 ίδρυσε με άλλες προσωπικότητες την μυστική Απελευθερωτική Οργάνωση Ε.Κ.Κ.Α. (Εθνική και Κοινωνική Αναγέννηση), σοσιαλδημοκρατικών αντιλήψεων.

Στρατιωτικό σκέλος της οργάνωσης ήταν το 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων, που συγκροτήθηκε στις 20 Απριλίου του 1943 στην Παρνασσίδα, και ονομάστηκε έτσι από το ομώνυμο θρυλικό ευζωνικό σύνταγμα. Όσο ο στρατιωτικός αρχηγός του 5/42, συνταγματάρχης Δημήτριος Ψαρρός, όσο και ο πολιτικός ηγέτης της ΕΚΚΑ, Γεώργιος Καρτάλης, είχαν τη φιλοδοξία να δώσουν στο 5/42 τον χαρακτήρα μιας απολίτικης αντιστασιακής δύναμης, αφοσιωμένης αποκλειστικά στον αντιστασιακό αγώνα. Το στοίχημα ήταν η συγκρότηση ενός ισχυρού τρίτου πόλου στο αντιστασιακό κίνημα θα μπορούσε να αναδιανεμίει τις ισορροπίες δυνάμεων και να συμβάλει στην εκτόνωση της πόλωσης. Παρ' όλα αυτά, τα γεγονότα εξελίχθηκαν διαφορετικά και διέψευσαν με τον τραγικότερο τρόπο τον συνταγματάρχη Ψαρρό.

Το 5/42 Σύνταγμα Ανταρτών, απετέλεσε το στρατιωτικό σκέλος της οργάνωσης το οποίο δραστηριοποιήθηκε στην περιοχή της Γκιώνας. Την εποχή εκείνη το 5/42 δεν είχε δύναμη πάνω από 500 άνδρες, ωστόσο έπρεπε να απαντήσει στο δίλημμα ή να τεθεί κάτω από τη διοίκηση της Κυβέρνησης του βουνού (ΠΕΕΑ) ή να διαλυθεί. Το γεγονός ότι 68 αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί του υπέγραψαν κείμενο ότι τάσσονται στις υπηρεσίες της Κυβέρνησης, του Βασιλιά και του Συμμαχικού Στρατηγείου επιτάχυνε τη διάλυση του. Μετά από αυτό το Στρατηγείο του ΕΛΑΣ ζήτησε την άνευ όρων παράδοση του οπλισμού του 5/42. Ακολούθησαν συγκρούσεις ανάμεσα στον ΕΛΑΣ και στο 5/42. Σε μία από αυτές, στην περιοχή Κλήμα Φωκίδος, ο Συνταγματάρχης Δημήτριος Ψαρρός, Διοικητής του 5/42 Συντάγματος Ευζώνων Ανταρτών, έχασε τη ζωή του.

Ψαρρός 1

Ψαρρός 2

Συνταγματάρχης ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΨΑΡΡΟΣ (1893 - 1944):
Φωτογραφία στις αρχές του 1950.

Ψαρρός 3

Κωνσταντίνος Λαγγουράνης

Ήταν Έλληνας στρατιωτικός και αντιστασιακός. Πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση ως υποδιοικητής του 5/42 συντάγματος του Δημήτρη Ψαρρού που υπαγόταν στην πολιτική οργάνωση ΕΚΚΑ, τελικώς προσχώρησε στον ΕΛΑΣ και ήταν επιτελάρχης της Κεντρικής Επιτροπής του στα Δεκεμβριανά. Γεννήθηκε στην Άμφισσα και σπούδασε στην Σχολή Ευελπίδων. Έκανε προχωρημένες σπουδές στην Ανωτέρα Σχολή Πολέμου στη Γαλλία, επίσης σπούδασε Νομικά και Πολιτικές Επιστήμες. Υπήρξε καθηγητής και διευθυντής στην Ανωτέρα Σχολή Πολέμου Αθηνών την περίοδο ως το 1940. Την περίοδο του Ελληνοϊταλικού πολέμου υπηρετούσε στο Επιτελείο Στρατιάς Ηπείρου. Συμμετείχε στις απόπειρες δημιουργίας αντάρτικου κινήματος στη περιοχή καταγωγής του, διετέλεσε υποδιοικητής του 5/42 συντάγματος και μέλος της κεντρικής επιτροπής της Ε.Κ.Κ.Α. Ήταν υποστηρικτής της αναγνώρισης της Π.Ε.Ε.Α Μετά τις αντιμαχίες μεταξύ του ΕΛΑΣ και του 5/42 και τις προτροπές του Ευριπίδη Μπακιρτζ στις 10/4/1944 προσχώρησε στον ΕΛΑΣ, όπου έδρασε ως επιτελάρχης στην Ομάδα Μεραρχιών Μακεδονίας του ΕΛΑΣ Μακεδονίας με καπετάνιο τον Μάρκο Βαφειάδη.

Μετά την Απελευθέρωση βρισκόταν στην Αθήνα. Παρότι δεν είχε κομματική ιδιότητα στο ΚΚΕ, και δεν υπάγονταν στον ΕΛΑΣ Αθηνών διορίστηκε από την ανασυγκροτημένη Κεντρική Επιτροπή του ΕΛΑΣ ως επιτελάρχης της. Με αυτήν την ιδιότητα συμμετείχε στα Δεκεμβριανά ενώ η συμμετοχή του σε αυτήν την νευραλγική θέση προκάλεσε αντιδράσεις, καθώς ο αδερφός του υπηρετούσε στην Αμερικάνικη αποστολή στην Ελλάδα ενώ παράλληλα βρέθηκε στο επιτελείο του ΕΛΑΣ . Μετά την

ήττα των Δεκεμβριανών ο Κωνσταντίνος Λαγγουράνης συνέταξε έκθεση πεπραγμένων με αποδέκτη τον γενικό γραμματέα του Κ.Κ.Ε Γιώργο Σιάντο. Το 1949 έγινε απόπειρα δολοφονίας του με αποτέλεσμα την επιδείνωση της υγείας του. Μετά την Συμφωνία της Βάρκιζας δούλεψε ως δικηγόρος. Πέθανε αιφνίδια το 1953.